

vermellós (Fornells, 1964).

En fi, pel que fa a *vermellenc*, fou preferit per altres en el segle passat [Belv.]: «sobre del portal de costat --- situat lo campanar --- ses parets y les dels finestrals de les campanes són *bermellenques*, com de color de brisa», «lo campanar és --- y ses parets *bermellenques* tirant a color de mangra», B. de Maldà (*Excursions*, 89, 111); «--- una mata de pèl *vermellenca* --- porta 'l recort de la Modesta», Em Vilanova (O. C. II, 181). *Vermellosenc*.

Vermelló, nom de l'important colorant [1249]: «carga de *vermeló*, 2 s., 2 dr.»., Lleuda de Cotlliure (RLR IV, 248; *vermeyló* Corredors de Bna. 1271 (*EntreDL* I, 155, § 5); «carga d'argent viu dóna de corredua, 6 drs.; carga de *vermeyló*, 6 drs.; c. de gala, 4 drs.»., *CostTort.* (Ol., p. 389); «*vermelló* natural ---, contrafet --- sinoble ---», Busa-N.; «ADROGUES: verdet ---; *vermelló*: minium; vernís ---», OPou (*ThPu.*, 199); del cat. és manllevat el cast. BERMELLÓN [1423] (DCEC/DECH); *envermellonar*.

Envermellir [Busa-N. 1507]: «*env.*: rutilare, rube facere; *envermellir-se*: rube(sc)ere»; però ja també en una obra lulliana: «ma cara no *envermelleix* --- de vergonya», *Li. de Contempl.* III, 181. *Vermellir* [Busa-N.]; *envermellar*; *avermellar*; *esvermellat*.

CULTISMES: *Verminós* [Lab. 1840, p. 1040]; *anti-verminós*. *Vermicular* [Lab. 1840, p. 1040]; *vermiculat*.

CPT.: *Vermicida*. *Vermifug*, «que serveix per a matar o expulsar els cucs intestinals» (Fontserè, *CiFiNat.*, lèxic). *Vermiforme* «amb forma o moviments de cuc» (id., *ibid.*). *Vermilingüe*. *Vermivor*.

1 P. ex. *vermene* en el dialecte marchigiano de Servegliano (*ARom.* III, 271). Port. ant. *vermees* pl., en les *Cantigas* alfonsines i en altres fonts, Cornu, *Grundriss* de Gröber, § 122. En gascò *bèrme* (vocal oberta) s'estén des del Bearn (*bèrmi*, Lespy) i Banh. de Bigotra (id., *Mél. Chabaneau*, 73) fins a l'Est (Rohlf, *Le Gc.*, p. 109), on és ben viu a tota la vall d'Ar. i el Comenge: *berme* «ver, vermisseau», «*bermiad*, -ade, adj. vermoulu; *bermiaduro*: vermoulure; *bermièro*: chiasses», Dupleich, *Patois de Saint Gaudens*; i el Gers (*bèrmou* Cénac; Durrieux I, 297) i *bernouat*. — 2 «--- Hòmens, qui són *vermixols* e coses possibles e mortals», *Li. de Sta. Maria*, 32. — 3 «la blancor --- e la *vermellor* engendràs de si metexa *vermellor*», Llull, *Li. de Demostr.*, 282.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *verme*, *vérmens*, *vermes*, *vermar-se*, *vermener* adj., *mosca vermenera*, *vermener* subst., ⁺*verbener*, *mermenara*, *envermenar*, *desenvermenar*, *vermenós*, *vermitxol*, *vermós*, *vermina*, *verminós*, *antiverminós*, *vermicular*, *vermiculat*, *vermicida*, *vermifug*, *vermiforme*, *vermilingüe*, *vermivor*, *vermell*, *vermell d'ou*, *vermill*, *vermella*, *vermellejar*, *vermellest*, *vermellet*, *vermelleta*, *vermelli*, *vermellic*, *vermellor*, *vermellura*, *vermellós*, *vermellenc*, *vermellosenc*, *vermelló*, *envermellonar*, *envermellir*, *envermellir-se*, *vermellir*, *envermellar*, *avermellar*, *esvermellat*.

Verma, *vermada*, *vermador*, *vermall*, V. *verema* (VI) *vermar*, V. *vern* i *verema* Verme, *vermell*, V. *vern* *Vermell*, V. *verema* (VI) *Vermellejar*, *vermellenc*, *vermellest*, *vermellir-se*, *vermelló*, *vermellor*, *vermellós*, *vermellura*, *vermener*, *vermenós*, *vermicida*, *vermicular*, *vermiforme*, *vermifug*, *vermilingüe*, *vermina*, *verminós*, *vermitxol*, *vermivor*, *vermós*, V. *vern*

VERMUT, de l'al. *wermut* 'donzell, absinti', pel suc d'aquesta herba, que entra en la composició d'aquesta beguda. □ 1.ª doc.: Lab. 1888.

VERN, del cèlt. *ǵERNO-* (o *ǵERNĀ*) id., cf. irl. *fern*, bret. *gwern* id., ky. *gwern* 'vernedà'. □ 1.ª doc.: 1384, Eiximenis.

«En regne de València --- la terra --- és així disposada per altra --- manera a donar lenya --- que si vosaltres --- ordenàveu que les vostres marjals e locs erguloses fossen plantats de olms, de *verns*, d'àlbers e de xops --- la terra molt pus bella, així com és la horta de Tarragona; e dels *verns* se porien fer cercols als veixells, e de tots los dits fusts poriets ---», Eiximenis (*Regiment*, NCl. xiii, 29.10). «Me féu membrant / --- / del manament / --- / lo món omplir / degués complir / --- / —Bé saps l'exemple / —dix— de Sent' Ana; / com canya vana, / pòdul, chop, àlber, / olm, *vern* e sàlzer, / qui fruyt no fan / e al foc van / ---». «Puntals de pi e de *vern* per apuntalar», inv. de les Drassanes de Bna., a. 1467 (*DÀg.*). En lèxics només des d'OPou, en la llista alfabètica de noms d'arbres (amb una trad. en mal llatí «vernix, vernigo»), *ThPu.*, 53; bé des del *DTO*. 1647: «*vern*, arbre: *alnus*» (*DTO*. 1647).

M'és ben conegut popularment *bèrn* de tota la zona al N. de l'Ebre, pertot en la forma *bèrn*, particularment Selva, Guillerics, Garrotxa, Pallars i tot el domini ross., fins al límit N. de la llengua (Er, 1959), amb la sola excepció de Blanes, on vaig sentir *verna* (*una bèrnā* Blanes, 1931); *AlcM* diu que també és *verna* a la Garrotxa.

Aquest nom cèltic va substituir el ll. *alnus*, sobretot en els dominis cat. i occità. Dialectalment la seva àrea s'estén bastant més al N. i poc més a l'E., cobrint una ampla faixa de la latitud central de França, des del dept. de la Vendée a la Haute-Saône, part del Franc Comtat i tota la Suïssa francesa, i cap a l'Est el Piemont. A la resta de la Romània per una part s'ha mantingut el ll. *ALNUS* o els seus derivats (fr. *aune*, it. *ontano*, i altres derivats en roms., sard, rètic etc.), per l'altra hi ha noms pre-romans, pre-cèltics (cast. *aliso*, port. *amieiro* i d'altres). En llengua d'oc *vern* ja es documenta c. l'a. 1200 en la *Dietètica* (llenguatge d'aspecte occità central): «la boca lava lissamentz / --- e mena per la boca / un pauc de rusca d'oliver / o de *vern* o de preseguiher, / de salvia o de gensana» (Appel, *Chrest.*, 114.40); però *verna* i *vernha* es troben també en alguna altra font de l'oc. antic (PDPF).

El celtisme apareix ja en glosses llatines medievals bastant antigues: «alnum, id est *vernum*», *CGL* IV, 205, 20; «alnum, lignum, id est: *vernum*» IV, 485.31;